Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 4 МАЙ, 1989 ШУ. ★ № 53 (7711). ★ Мах 3 кеп.

НИЗ БОЛА ИДЕЙНИ ГЕРЗ

Кхоана вай мехка дезду советски кепайоазон ди. Из да журналистий, штате боацача корреспондентий, издателий, полиграфистий, кепайоазув дIадоаржадерий цIей. Из дезде доладаьд В. И. Ленина вIаштIехь а даькхха арахеца доладаь «Правда» яха болхлой газет арадувла доладенна итт шу дузача 1922 шера.

Коммунистически партеи Советски пачхахьалкхенои хадданза йоакхо а еш вай кепайоазув масса а оагIорахьара дегIадоагIа, хIаьта из дуккхача наха идейни воздействи еш бола боккха низ, информационно-пропагандистски комплекс хинна дIаэттад. «Правда» газет арадувла доладеннача хана 40 эзар экземпляр мара шера тираж йолаш хиннадац, хIаьта хIанз цкъа арадалара цун тираж 11 миллион экземпляр я. Вай мехка хIанз арадувлача 8,5 эзар газета тираж 200 миллион экземпляр гаргга я. Цу хьакъехьа дунеи тIа эггара хьалхарча моттиге латт вай мохк. ХIара дезала ялх газети журнали кхоач вайцига.

СССР-е дахача 55 къамий меттала араювл вайцига периодически изданеш. Цу даькъе Сийлахь-йоаккха Октябрьски Социалистически Революци ялалехьа ший дешари йоазуви доацаш хиннача 18 къаман меттала а.

Вай мехка 219 книжни издательствос хIара шера арахец итташ эзараш книжкаш, миллионаш экземпляраш тиражаш а йолаш.

ЧIоаггIа дегIаденад кепайоазув вай республике а. Нохч-ГIалгIайчен периодически изданеш — эрсий, нохчий, гIалгIай меттала арадувла 4 республикански, 14 районни, 8 дукха тиражаш йола газеташ, 2 литературно-художественни альманах — «Орген» «Лоаман Iуйрен», нохчийн гIалгIайн меттала «СелаIад» яха берий журнал, «Агитатора блокнот» яха общественно-политически журнал. Болх беш я книжни а газетий а издательстваш.

ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хул центральни а моттигера а изданеш шоашта язъяйташ бола нах.

Хадданза чIоагIлуш хьайоагIа вай прессе ленински традицеш, партийность, массовость, вахарца айхха бувзам хилар. Уж принципаш ларде латт парте дуккхача тайпара беча политически организаторски балха, вай вахара еррнгача сферашка революционни перестройка ярца дувзаденна доккхий а бехктокхаме а декхараш кхоачашдара дукха нах оарцагIбаьа новкъостал деча газетийн, журналийн редакцей, издательствай коллективай балха.

Парте XXVII съезда, КПСС ЦК Пленумий решенеш, XIX Ерригсоюзни партийни конференце резолюцеш кхоачашъяра, пятилетка дийлагIча шера планаши тIанйца декхараши кхоачашдара дерригга низаш оарцагIдаьха советски наха къахьегача хьалашка, мехка халкъа боахаме, социально-культурни вахара ерригача сферашка шерра йоаржаяь перестройка еча хьалашка овсаре къахьегара, керда толамаш дахара нах оарцагIбоахаш хадданза новкъостал ду советски кепайоазоно.

Таханара газеташ тара дац пхи шу хьалха хиннарашта, уж хьаде а йиш яц цу хана санна. Амма хIанз а дерригга даь яьнпаяц редакционни коллективаш: уж а перестройка еш я.

Прессо тахан кхоачашдеш керттера кхо деццхар да. Эггара хьалхара дар — коачамбоацарашта, гIалаташта критика яр, уж дIададахара дола наькъаш лехар. ШоллагIдар — журналисташа — перестройка прорабаша кердадар лахар, бокъонца перестройка наькъ тIа баьнараш тайп-тайпара царна еча духьаленех лорабар, цар гадахар. ХIаьта кхоалагIдар, эггара керттера декхар — из конструктивни решенеш лахара партена деш дола новкъостал, дикагIйола опыт шерагIа дIайовзийтар. Из дерригга духхьал проблемаш оттаелга хинна ца Iеш, цар анализ елга а уж къоастаелга а да.

Кепайоазув ший ерригга средстваши балха формаши оарцагI а яьха перестройка энтузиасташ массе оагIорахьара хьаллаца, цар опыт дIайоаржае гIерт, кердача тайпара, беррига низ тIабахийта болх беш бараш лорабе гIерт.

Шеко яц, дикагIча оагIорахьа хувцамаш хиннад вай республика пресса, газетий творчески коллективай балха тIехь. Хьахиннай керда темаш, керда рубрикаш, газетий оагIош тIа ювц лоархIаме проблемаш, «гергача истола» гонахьа беседаш ю, дискуссеш ю. Дуккхача публикацей идейни боарам, цар действенность лакхъеннай.

Республика кхыча газетащца цхьана прессана хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча хьинаре дакъа а лоацаш парте решенеш чакхйоахача партийни, советски, боахама органашта, берригача къахьегамхошта дикагIа новкъостал де гIерташ хьадоагIа «Сердало» газет, цун редакционни коллектив, дуккхача нахах латта цун авторски актив. Хадданза материалаш кепаетт газето укх рубрикашта кIал: «Перестройка — хано дIадехар», «Радикальни реформа наькъагIа», «Арендана — шерра никъ», «Партийни вахар: балха стиль», «ТIехьабусараш боацаш бе болх», «Болхлой уйлаш», «Вай — производства дай», «Перестройка: фуд новкъадар», «Къахьегама ресурсаш: мишта пайда эц царех», «Соцкультбыта объекташ хьалъяра — ца хаддаш терко», «Перестройка: кердачун зIиргаш», «Мишта кхоачашду декхараш», «Аренда: опыти проблемаши», «Кхом бе, лораде, лархIа», «Вахара хьисап — советски» кхы дуккхаяраш.

Газета оагIош тIа хадданза кепаетт партийни балха стили методаши эргаяхарах, халкъа депутатий Советий, боахама органий балхах дувцаш йола материалаш.

Къамашта юкъерча гIулакхий проблемаш ювцаш хургйолча КПСС ЦК Пленума кийчо ярца дувзаденна газето дукхагIа дувц интернациональни кхетам балара, къамашта юкъерча гIулакхий культура дешаш.

Газета журналисташа хьинарегIа къовсам лоаттабу хIама бе-башха ца хеташ, шоашкара доагIар лерттIа хьа ца деш барашца, хIаман доал доацаш барашца, диниза дар даьд аьнна хьахьокха гIертарашца.

Газетий коллективай балха тIехь, хала хете а, долаш да цхьадола кхоачамбоацараш а. Цар кIоаргга кхетадац парте кхоачашдеш дола чоалхане декхараш, хIаьта цхьаболча журналисташа тIагIолла дувц хIанзарча ханара хувцамаш а застойни ханара гIулакхаш а. ХIанз укх сахьате геттара кIезига кепаетт перестройка опытах йола материалаш.

Таханарча дено дIадехарашка хьежжа хила беза газетий чулоацам. Парте хьалхашка оттаду декхар да перестройка прессо идеологически хьаллацар, экономически политически реформаш чакхъяхара дешаш шоай публикацешка дикагIа хьахьокхар, Iилма-технически прогресса, кхачан, чуIеча цIеной, экологически проблемаш шерагIа ювцилга, торговле, бахача наха медицински а бытовой а гIулакхаш дара болх дIахо тоабара дешаш хадданза теркам беш леладар. Иштта долча газето бокъонца хьахьокхаргда коллективни пропагандист, агитатор, организатор ше хилар.

Кхоана—советски кепайоазон ди

В. И. Ленин Кремлерча ший балха кабинете. 1918 шера октябре. ТАСС фотохроника.

(Кепайоазон Денна хетаь материалаш еша газета шоллагIча оагIо тIа).

Москва, ЦIе майда

ЦIейна хетаяьча демонстрацера репортаж

ЦхьоалагIча мая Iуйрийна Москве. Тахан, ЦIеча майдане хьадахкалехьа, кIайча кхераях яьча МГУ латтача Ленински лоамаш тIа даьлар тхо. Укхазара шерра бIаргагу вай Даьхен столица шера панорама. Гобаьккха баьццара йиирза яда паркаш, бульвараш, скевраш, бIаьстан бIайхача михо цIенийча санна йола вай къаьна город тахан къонъенна, хоза кийчъенна я.

Укхаза, Ленински лоамаш тIа, шерра гуш йолча Москвана хьалхашка цхьа ший тайпара уйлаш е догдоагIа, шерагIа. Дагаух цхьоалагIча майна хетаяь хинна болхлой маевкаш. Укх шера 100 шу дуз Париже Дунен халкъашта юкъерча социалистически конгрессе социальни нийсхо хьаехаш дерригача мехкашка цхьан ханна къахьегамхой манифестацеш е аьнна решени тIаийца.

Тахан вай байракхаш тIа, революционни перестройка байракхаш тIа, — традиционни КПСС ЦК первомайски тIахьехам ба: «Дерригача мехкий пролетареш, вIашагIкхета!» Къаьна маIан дола «Пролетари» яха дош керда чулоацам болаш да. хIаьта вай деношка нагахьа саг хургвац Къаьнарча Риме из цIи йолаш эггара къегIа а паргIатагIа а бола граждaнаш хинналга ховш. Тахан керттерча Коммунистически лозунго вIашагIтох дунен тIара беррига цIена къахьегамхой, моллагIча а деспотена, олигархена духьала къовсам лоаттабеш бола, паргIато, нийсхо, вошал бахьан долаш къовсам лоаттабеш бола къахьегамхой. Социальни прогресс, демократии машари бахьан долаш.

ЦIеча майдагахьа дIайолхача праздничи колоннашта юкъе белггала дукхагIа бераш, зизаш, музыка я. КIевригагIа я еза панно а ши шегIа лела экспонаташ а. Нах паргIатагIа ба, бегаш бу, иллеш доах, бел колоннашцара бараш.

ЦIе майда, 9 сахьати 10 миноти йоал. Майда тIа йоал пхиъ самодеятельни духовой оркестр. Шоайла яхье баьлча санна ялх бIаь музыканто - любитело Кремлевски пенаи ГУМ-аи юкъера юкъ хьалйизар хоза лекхача музыкаца. 9.50 яьлча майда тIа бовл бархI бIаь знаменосец. Эггара хьалха я, производстве хьалхалатташ сий деш уллув а болаш яхьа Москван байракх.

Щеча майда трибунаш тIа — сийлахь хьаьший: ветеранаш, дикагIа бола производственникаш, цIихеза Iилмахой, культура деятелаш, партийни, советски, общественни организацей, духовенства викалаш.

Кремла Спасски башне тIарча сахьато гургал тох. Мавзолея центральни трибуна тIа бовл новкъостий М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Н. В. Талызин, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов.

Укхаза ба цIихеза советски военачальникаш.

Сводни духовой оркестро дIалокх таханарча цIейна лаьрххIа композитора А. Тупицина язъяь «Даьхенна моаршал» яха музыкальни сюита. Йолалу колоннаш. Демонстранташка да лозунг: «Социализм! Обновление! Гласность! Демократи!». Майда тIа гIолла дек ТIахьехамаш: «Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — перестройка инициатор а гарант а!», «ЧIоагI а лойла, тоа а йила вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!».

МалагIча результатащца енай тахан къахьегаш йола Москва ЦIеча майда тIа? Дош лу демонстрацена юкъе дакъа лоацарашта.

Къамаьл ду «Трехгорная мануфактура» яхача хлопчатобумажни комбината директора Надежда Августовна Балановскаяс:

— Тха кIадаш е ГУМе а е ЦУМе а наха дIа ца эцаш дадац, довзаш да уж доазол арахьа а. ЦхьоалагIа май хьатIакхоачаш коллективо кхоачашъяьй договорегIа йола ерригга поставкаш. Дуккха хьалхагIа кхоачашъяьй цхьоалагIча квартала хьатIабоагIача пайдана йола план. Дикка хоалуш кердаьккхай ассортимент. къаьстта берашта а ха яхача наха а лаьрхIаяр.

— ХIаьта фу аргдар Iа шоай новкъостий дог-уйла хьакъехьа?

— Болх дика дIабодача хана дог-уйла а дика хул. ХIаьта тха Iалаьмате дика ба, тIехдика ба — специалисташ а, цар лораеш лелаю Трехгорка традицеш. Уж ба раклист Василий Алексеевич Носов, ткачиха Нина Никаноровна Комарова, Евгений Константинович Папугин. Тахан укхаза дукха ба тха производстве хьалхалаттараш...

Москвах каст-каста оал мехка Iилма-технически центр я, аьле. Вай каст-каста а дукхагIча даькъе нийса а критика ю воай Iилмахоштен инженераштен сов шорта, мела, оперативность йоацаш болх беш хиларах. Бакъда, масала, «Буран» яхача космически кема полет санна йолча событеша чIоагIа тамаш яйт. Цо тешал ду советски халкъа, социалистически пачхахьалкхен Iалаьмате дукха гучаяханза йола потенциальни таронаш хилара. Из дагадохийташ ецари кема хьадаьча завода машиностроительни коллективана доагIа дешаш оалаш ЦIеча майда тIа гIолла екаш хинна диктора оаз:

— Доаккхал ду оаха шоах! «Буран» яха космически кема — вай мехка Iилман технически прогрессан символ я!

Хаттар лу Москван керттерча гIишлонхочунга Петр Сергеевич Суровга:

— Хьай коллегех къаьстта бIайхача безамца мала даькъала вувцаргвар Iа ЦхьоалагIча мая цIейца?

— Геннадий Давидович Уздини — Краснопресненски железобетонни изделей завода директор, тха бригадир Николай Тимофеевич Сергачеви. Нагахьа санна бIарчча хьайийца столица гIишлонхоех аьлча, аз аргдар укх тайпара да: биъ бетта йола план дерригача технико-экономически хьокхамашта оаха кхоачашъяьй. Цу юкъа лаьрхIа хинна социальни сфера объекташ ерригаш а болх бе йолайолийталга Iалашдаьд. Долче, ЦхьоалагIча майна накъадахка юхь йолаш да тхо,— чакхдаьккхар ший къамаьл Мосстройкомитета председатела.

ЦхьоалагIа май хьатIакхоачаш итогаш йир Москван къахьегамхоша январемарте лелаяьча социалистически яхьа. ЦхьоалагIча квартале города промышленносте халкъа эша товараш арахецара пайда барз, къахьегама овсарле лакхъяра темпашта а производства боарамашта а йола заданеш тIехххоачашъяьй.

Цхьабакъда цIей дездеча хана а пайдане да де ца мегар, сихагIа хьалхашкахьа дIададахара вайна духьале еш дар дагадохар. Договорни декхараш кхоачашдаьдац столица 18 объединенеи предприятеи. Цхьайолча районаша кхоачашъяьяц халкъа эша товараш арахецара планаш. Массанахьа а Iалашдаьдац лаьрхIача хинна чуIе цIенош хьалдаь доахилга. Iа дIададьнначул тIехьагIа бIеха а еха а яр дуккха улицаши наькъаши. Лохъеннай городера правопорядок а.

КПСС ЦК апрельски (1989шера) Пленуме чIоаггIа новкъа а хеташ дийцар массе а моттигашка зуламаш дукхагIа деш хилар. Цхьаннена хетаденна хила тарлу демократи дегIаяро зуламхошта кхы а гуманнегIа дола хьалаш хьаде доагIа, аьнна.

Дош лу Мосгорисполкома чурча гIулакхий Керттерча управлене политотдела начальника инарал-майора Лев Петрович Бельянскена:

— ЦК Пленуме аьннар доагIаш а нийса а да. Бехкеца хилара презумпци лозунгашца кхайкадеш хилар зулам даьчоа таIазар данза даргдоацаш хилара принципа зене дар. ГIалаташ дора чурча гIулакхий органаша а. ДIахо болх берггба оаха. Общественностаца цхьана правопорядок тоаергья оаха.

ЦхьоалагIча мая дика традици а хинна дIаэтта ма хиллара, ЦIеча майда трибунаш тIа дукха ба кхыча мехкашкара хьаьший.

— ДIайха моаршал хилда къахьегача наьха хьашташта тIехьарча, эксплуатацена, социальни а къаман а Iоткъама духьаларча денал долча къовсамхошта!

Районни колоннай тIеххьарча шеренгашта тIехьа боагIача физкультурникаша майда хьалъюз.

ЦIейна хетаяьча демонстраце дакъа лоацаш барашца цхьана столица улицашкеи майдашкеи гIолла дIадарж ЦхьоалагIа май а. Геттара бийса яххалца сакъердаш хилар нах столице. Цу дийнахьа шерра хьайийлла яр столица паркаш, театраш, клубаш. Иллюминацеца хозъяь йола ЦIе майда къаьстта ший тайпара торжественни яр.

А. БАТЫГИН,
С. БОГАТКО,
Ю. КОЗЬМИН
(«Правда», 1989 ш.).

ЦхьоалагIа Май дездеш я Нохч-ГIалгIайче

Грозне хинна къахьегамхой демонстраци

Май. Машар. Къахьегам. Уж дешаш да дунен халкъий барт - цхьоагIо, доттагIал, вошал белгалдоаккхаш дола цIей — ЦхьоалагIа май дезде арабаьннача наьха бе доахкача а. Нохч - ГIалгIайчен республика столицан — Грознен юкъмоттигерча майдан тIа а долча плакаташ тIа, транспаранташ тIа.

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома зданена хьалхашкарча баьццарча дувхаро хозъяьча майдан тIа сатем латте а. городе мел бахача наьха уйлаш сахилчахьа цигахьа яр. дIахо хургдолчун гIоза сурт дар хIара горожанина бIаргашка.

ГIийло хьекхача михо теркаю гаьнаш, дIа-юха лестаю вай мехка дог а хинна, дIаэтта ЦIе байракхаш, Советски Союзах къаста йиш йоаца дакъа долча хIара союзни республика байракхаш.

Ший хьаькъал долча бIаргашца мехка кховзткъеи шийтта шера даьча хувцамашка хьежаш санна хет обкома здане тIа доаллача портрета тIара вай баьчча В. И. Ленин.

Майдан гонахьа гулалу деррига адам. Цхьан юкъа совц декаш дола иллеш, музыка. Майдан трибуна тIа боал КПСС Нохч - ГIалгIай обкома бюро членаш, партеи пачхахьалкхени викалаш, республика кулгалхой, наха лоархIаши сийдеши бола нах. Этта латта сатем бохабу Iуйрийна итт сахьат даьлча, парад дIайолалулга хьахойташ екача Советски Союза Гимно.

Майдан тIа боал шоай хьинарца, хьаькъалца байракхаш дIаяхьа бонъо яьккхараш. Таханарча гIозача цIейна юкъе шоай дакъа а долга кхетадеш, дегаш гIоздаьнна ба уж.

Царна тIехьа боагIа города тайп-тайпарча предприятешка, организацешка, Iилман заведенешка хьаьнала къахьегаш, республика сий лакха лоаттадераш.

Вай сатем лорабеш, даим ха тIа латтача Грозненски гарнизона бIухой, городерча профтехучилищай дешархой.

Къаьсттача дегагIозаленца, вахарах бIубенна боагIа города школай дешархой. Царга хьежача кхы а чам бол вахарах, дезалу из.

Цхьаккха хIамах царна кхерам боацалга гойташ йола дегагIозале я, цар юхьмараш тIа. Гуш да Советий мехка берал мишта боча лораду.

Дешархошта тIеххьа майдан тIа болалу города районий викалаш.

Дунен халкъашта юкъера цIей — 1-гIа Май — дикача къахьегама совгIаташца белгалдоахаш дола рапорташ, лозунгаш, транспаранташ, плакаташ дахьаш, керда зизаш бе доахкаш, байгга ког ловзаш, дегаш гIоздаьнна болаш боагIа Октябрьски района къахьегамхой кхоач трибунана хьалхашкарча майда тIа. Колоннана хьалхабаьнна боагIа района эмблема, цIе байракхаш яхьаш бараш. Трибуна тIара дек царга моаршал хаттара дешаш, царна доаха ловцаш. ХIаьта де а доагIаш доккхал де йиш йолаш ба Октябрьски района къахьегамхой. Городской районашта юкъе лоаттаяьча социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай цар. Района промышленни предприятеша оттадаьча договорашка хьежжа, поставкаш яра план 100 процент кхоачашъяьй, дегIаахара темпаш алсамъяьннай 9,7 процент, хIара болх беча сага сина лаьрхIа хьадеш дар 11,1 процент дукхагIа даьд.

Доккхий толамаш даьхад торговлени маьхах бахача наха гIулакхаш дара сферай болхлоша. Розничнн товарооборота план 5,2 процент тIеххкхоачашъяьй, хIаьта бахача наха маьхах даь гIулакхаш боарамал 85,4 эзар сома маьха тIех даьд.

Таханарча ден эггара чIоагIагIа йола набат а хинна дIаэттад перестройка, демократизаци, гласность, аренда, коопераци яха дешаш. Царех дувцаш я демонстранташа яхьа лозунгаш, кхайкаралаш. Наха шоаш а керда доах уж.

Грознен йоккха промышленни район лоархIаш я таханара Октябрьски район. Укхаза вах бIаь кхойтта эзар совгIа саг. Царех 32 эзар совгIа саг парте, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема а къахьегама а ветеранаш ба, района школашкеи профессионально - технически училищашкеи дешаш ва 17 эзар совгIа саг, хIаьта промышленни предприятешка, машиннаькъа транспорта тIа, тайп - тайпарча учрежденешкеи организацешкеи къахьегаш, района сий даим лакха лоаттадеш ва 20 эзар совгIа саг.

Города къаьнагIчарех йолча района биографи йIаьхийн сий долаши я, йоккхий революционни, тIема, къахьегама традицеш а я цун. Мехка сийлахьча историчухь дIаязъяь кIезига яц цун бахархой цIераш. Тахан уж лелаеш я района а города а улицаш, майдаш, скевраш, паркаш, цар цхьабарий сийна дегIа памятникаши обелискаши да города дуккхача моттигашка.

Демонстрантий колоннашта юкъе къаьстта эргаш я социалистически яхье тIехдика толамаш даьха «Промавтоматика» яхача НПО опытни завода, ПМК-1, Октябрьски районни розничнн торгови объединене, материальни склада, кхы дуккхача предприятейи организацейи коллективаш.

Района къахьегама сий даьккхарий цIераш йоахаш эггара хьалха бувца безараш ба маьхк еча комбината болхло Ужахова Мотя, «ЧИводстрой» треста чуйоагIача ПМК-1 электросварщик Териков Василий Тимофеевич, «Промавтоматика» яхача НПО опытни завода комплексни бригада кулгалхо Табаев Виктор Григорьевич, моттигерча промышленноста министерствана чуйоагIача ремонтно - гIишлошъяра участка штукатур - маляр Заурбекова Тамара, электроснабжене дистанце электромонтер Корякин Владимир Иванович, «Чечингагропромпроект» яхача института инженер Машуров Виктор Яковлевич, кхы дуккха а бараш.

Деган айденна ба октябрьцаш. Аьрда оагIорахьарча колонне хьалха боагIа машиннаькъахой, царна лалла, аьттехьа гуш я «Промавтоматика» НПО эмблема. Трибунана хьалхашка гIолла цхьаннена тIехьа шоллагIъяр а йолаш, чакхъювл «Силуэт» яхача объединене, химически завода, «Чечингагропромпроект» яхача института, «Нефтемашремонта» контора, медучрежденей къахьегамхой колоннаш. Царна доаха ловцаш, КПСС ЦК тIахьехам тIара кхайкаралаш да майда тIа гIолла декаш. «Ура» яхаш цIогIарч деттарца тIаэц уж колоннашка боагIача наха.

Геттара хоза кийчъенна а йолаш, тайп-тайпара чулоацам бола лозунгаш, транспаранташ, бес - бесара шараш бе а йоахкаш майда тIа йоал дунен чухь эггара хьалхара социалистически пачхахьалкхе вIашагIъелла, волча революце баьччан — В. И. Ленина еза цIи лелаеча района демонстрантий колонна. Кховзткъеи вурийтта эзар совгIа болхло, инженерно-технически болхло, гIулакхера нах ба района промышленни предприятешка хьаьнала къахьегаш, доккхий да цар даьха къахьегама толамаш. Халкъа боахама 10 отрасла эша продукци арахец районе. Соахка хинначунца нийсдича 8,7 процент алсамъяьннай производства боарам лакхбалара темпаш, 6,4 процент дукхагIа ийцаб пайда.

Районе арахецача продукцех 61,5 процентага дIакхоачаш йолчун тIа латт из лакхерча категорегIа хилара

(ДIахододар 3-ча оагIон тIа).

Кепайоазон болхлошта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашка советски кепайоазоне беркате болх барахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Аушев Эдальгире Хьавайна — «Сердало» газета культура отдела заведующена.

Журавлев Анатолий Андреевича — «Грозненский рабочий» яхача газета агропромышленни отдела заведующена.

Гортикова Малика Мовладиевнана — «Комсомольское племя» яхача газета пропагандаи агитацеи отдела заведующена.

Кушалиев Абуязид Алиевича — «Колхозан дахар» яхача Веденски районни газета редактора.

Мальсагов Абу Увайсовича — Нохч-ГIалгIай АССР гостелерадио комитета керттерча редактора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.
г. Грозный, 1989 ш., 3 май.

КХОАНА — СОВЕТСКИ КЕПАЙОАЗОН ДИ

ТХА КЕРТТЕРА КОРРЕСПОНДЕНТ

ВАХАРЦА ГIА БОАХАШ

«Цхьаь бутаргбац» аьнна цIи а тилла, сихвенна газетни статья язъеш вагIар Назранерча Ахриев цIерагIча «Электроинструмент» яхача завода профсоюзни комитета председатель Местоев Хьасан. Цо цу тIа дувцар, вай республика лоамашка бахача наха лаьтташ танхар бахьан долаш хулаш латта зе, царга кхаьча доккха во, шоашка из кхаьчача санна, электроинструментцаша хьатIа а эц, царна гIо-новкъостал де оарцагIбовла кийча а ба, яхаш.

— Дика болх ба хьо нийсвенна, — аьлар сога Хьасана. — ЧIоагIа мукъавоацаше а ер язъе Iохайнавар со. — Укхан чулоацам газет дешараштa Iа дIахайтаре язъергьяцар аз ер. Аз лоацца дIадувц хьона.

Из декхар аз сайна хьатIаийцар, хIана аьлча, кепайоазон Денга гIаххьа цох лаьца дош ала аьнна вахавар со се а из волча. ХIаьта а цун дехар кхоачашдаьчул тIехьагIа мара сай дар ца дувца лерхI аз.

«Дика-во деча мара воай воашта селла эшалга хац вайна. ЦIаккха а дагардалац сона Армене мохк аьгача хана тхоай заводе даьллар. Иншъеха, саготденна дукха нах ухар цу деношка со волча профкоме: тхогар фу эш, оаха фу новкъостал дергда яхаш. Иштта нах хадац са кабинетера хIанз вай лоамашка вIалла цахеза хатар эттача деношка а. Тха заводе болх беча 1500 болча наха дехардир: цхьан дийнахьа оаха даьккха алапи дIадахьийта фусамех бехача наха аьнна. Цул совгIа, дуккхачар шо-шоашкара ахчаш а Iодийхкар. Фрезеровщика Цечоев Махьмад-Башира 25 сом диллар, Измайлов Мувсас, Ханакиев Абукара, Султыгов Бекхана кхычар а хIаране 10—15 сомага кхаччалца диллар. ОарцагIъяьлар къаьст-къаьстача участкашкара, цехашкара, бригадашкара коллективаш а. Из вай дийца дийнахьара алапи доацаш шоашкара хьагул а даь 970 сом хьаделар механически цеха коллективо, № 43 йолча цеха коллективо — 752 сом, гIишлон-отделочни цеха коллективо — 576 сом, инструментальни участко — 420 сом. Иштта ахчаш Iодийхкар кхыча коллективаша а. Цул совгIа, премех шоашта хьадоагIаш дола ахча цу юкъе дахийта раьза болаш а дукха хилар. Масала, литейно - прессови цеха коллективо (начальник Б. Цуров) январеи февралеи баьча балха итогех хьалхара моттиг яьккхаяр заводе. Цох шоашта йоагIаш йола 700 сом хула ахчан преми лоамашка дахьийта гулдаьча ахчан IотIайиллар цар.

Ерригача заводе вIашагIкхийттача ахчах 6310 сом хилар. Из ахча а ийца 13 апреле лоаман юртэшка яхар тха делегаци».

Иштта письмо Iохкаьчадеце а редакцена хьалхашка шийн аргIанара декхар кхоачашдаьча Хьасана баркал а оалаш цох шийх масехк дош ала лов сона, кепайоазон цIей дездеш.

Дукха ха я Хьасана «Сердало» газетаца а шоай районни газетаца а бувзам лоаттабу. «Дагардар наха дIахайтара газетал аттагIа трибуна мичара корайоагIаргья?» — аьлар Хьасана.

Газета тIа яздарал совгIа, кепайоазон подписка йолча хана а чIоагIа новкъостал ду Хьасана. Укх шера хIара кIира кхозза дIакхоач заводе болх беча наьха дезалашка 1000 совгIа экземпляр «Сердало».

— Кхыча газетел дукхагIа тхоца оагIув болаш да «Сердало» ше а, — аьлар Хьасана. — Тхога кхаьча хало-атто цун оагIонаш тIа хул. Ала дезача ира дош а оал.

Шаьрбеннаб Хьасана журналистки перо а. Цо дейтача письмо тIа къоаламаш хьекхаш дукха шоашта хало е езаш хилац редакцера болхлой. Политически нийсача боараме, шийн метта дужаш, дагардар къаьгга хьакъодадеш хул цо оала дош.

Вешта, цун вахара-лелара никъ ше а ба цу тIара из воалийтаргвоацаш. Дика-во, хало-атто бIаргаяйначарех а из Iайшачарех а ва Хьасан. МоллагIа шийга хьакхаьча болх тешаме, цIена лелабечарех а ва. Малав тахан из мо хьакимал долча нахах тракторa тIа, комбайна тIа болх бе йиш йолаш?

Къело 5 класс мара яккхийтанзар цунга дийнахьарча школе. Итт яккхалца дийнахьа балха а воаллаш сайранарча школе дийшар. Цул тIехьагIа арми, заочни торговокооперативни техникум, Москвера пищевой институт...

Дукха даьд цо боахама а партийни а бехктокхаме балхаш: райпо председатела заместитель, тIаккха цун председатель, маьхк еча завода директор, КПСС райкома инструктор, «Электроинструмент» завода партбюро секретарь... Цунга хьажжа лакха ба сакхетам а практика а.

Лоацца аьлча, кепайоазон тешаме гIонча хила мегаргволаш ва Хьасан.

М. КАРАЕВ.
Автора сурт.

Бера ханара уйлаш

1970 шера итт класс чакхъяьккха баьннача Йокхача АтагIарча юкъерча школа выпускникий сайре яр. Цига яр Арсамирзаева Асет а. Школа йистеяккхарах шийна аттестат хьадалaрал чIоагIагIа гIадъяхар из школа директора Саидов Iарбе шийга цхьа книжка хьакховдадича.

Цунна гаьннара дайзар шийн дега хьамсарча сага, нохчийн цIихезача йоахонхочун Ошаев Халида «БIаьсти» цIи йола книжка. Йоазонхочо Асета совгIата дайтадар из. Цунна дика ховра йиIий дог сево хьоастаргда. Дика довзар Асета хьашташ. Дукха ха яр цу шинне дIа-юха каьхаташ язду.

ЗIамига йолча хана деиз творчески йоазошца безам болаш а даим школен пенгазета тIа яздеш а, творчески уйла йолаш а хиннаяле а, цу минота шийх йоазонхо хургхилара уйла духхьашха дег чу ессача санна хетаделар цунна. Гонахьа мел дар дицденнадар, кагирхой белар а хазацар цунна. Чуийнна болх беш бар хьоа, дукхавезача йоазонхочун, дIахорча шийн кхоллама наькъа сурт увттар цун бIаргашта хьалхашка.

Цудухьа хургдар-кх цул тIехьагIа дукха шераш даьлча Асета Ошаев Халид дагалоацаш «Сердало» тIа кепатеха материал дикала улга тIа а хьош, цунах преми яла оттадар.

Арсамирзаевас ше дувц: «Аз доккхал дора цIихезача йоазонхочунцарча сай доттагIалах, сона деза дар из», — яхаш.

Шеко яц Асета шийн вахара никъ лохача йоазонхочо дикка лостам бенна хиларах.

Итт класс чакхъяьккха яьлча а школацара къастанзар йоI. Лаборанталла болх бе Iийра, тIаккха пионервожати хилар цунах. Школен пенгазета тIа а районни газета тIа а кепаеттар цо ше язъеш йола тайп-тайпара материалаш. Литературацара, наьна меттацара безам ди тIехьа чIоагIлуш, совбоалаш боагIар. Iалаьмате дукха ешар цо вай а доазол арахьарча а йоазонхой произведенеш, журналистий статьяш, къаьстта тIера яр публицистикана.

Асета лаьрхIар Нохч-ГIалгIайн паччахьалкхен педагогически института филологически факультете деша яха. Школе хьехархочун болх бешше а заочно дийша йистеьккхар институт а.

Шийн бера ханарча уйлашцара къоаста ца луш, шийн вахар литератураца, журналистикаца дувза ловш йола Асет Грозне яха еначул тIехьагIа И. Заболотне цIерагIча типографе нохчийн меттала корректоралла балха йода. «Ленинан некъ» яхача республикански газете корректор, йоккхагIйола корректор, переводчик йолаш болх бу цо.

ХIаьта хIанз Асет «СелаIад» яхача берий журнале корректор йоллаше а айхха бувзам болаш я «Сердало», «Ленинан некъ» яхача газеташца. Цун материалаш кепаетт центральни газеташ тIа а. Цун эггара хьалхара «Накъаваккхар» яха дувцар кепатох 1982 шера «Ленинан некъ» яхача газета тIа.

Газет дешарашта йицлургйоацаш йола дукха материалаш я Арсамирзаевай «Сердало» тIа кепатеха а. Царех я «Са веза юртахо», «Iазапа шераш дагалувцаш», кхыяраш.

Газет дешараша боккхача безамца тIанийцар «Наьна дог» яха цун новелла.

Кхаь бера нана я Асет, коа-карта а дукха хул цIеннаьна бIарг, кулг кхача дезаш. Цхьабакъда, цIаккха а кхолламцара безам, уйла лаьгIлац цун. ХIара керда материал кепатеха ара массаза йоал, кхы а хьинар совдоал Асета. СССР журналистий Союза член а я Арсамирзаева.

Кепайоазоне кхы доккхагIа цо толамаш дахар ловш ловца боаккх оаха цунна.

Х. ГИРЕЕВА.

Къона къоанал

Ткъаь иттлагIа шераш. Нохч-ГIалгIайчене Советий Iаьдал чIоагIлуш доагIа ха яр из. Дукха дар кепайоазон дешах тийша. ХIара аьнна дIайха дош къахьегамхой дегашка дужар.

Цу ханна шийн цIенача, къаьгача уйлашца, Советий Iаьдалацарча боккхача безамца кепайоазон юкъевера шийн халкъ, наьна лаьтта сил дукхагIа дезаш цун вахар сийрдадалар ловш вола гIалгIай зIамсаг Чахкиев ТIегала Ювсап.

Ахархой дезале ваь а хьалкхийна а волча цунна дика довзар машарерча къахьегамхой хьашташ. Ховра малагIча деша уж тIехьабаргба. Ювсапа шийн керттера декхар хетар гIалгIай къам дешара, кепайоазон тIадерзаделга, моллагIча оагIорахьара яь а, цун культура лакхъелга.

Рабфак чакх а яьккха, юртара хьехархо вар цу хана Ювсап. ГIалгIай къаман культура дегIакхувлара къулба а вахара кизга а хинна латтача «Сердало» газетацара доттагIал дуташ вацар. Цул тIехьагIа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела референдалла, кхыдола балхаш деш воллаше а, мамогга материалаш кепаеттар Чахкиева республика кепайоазон оагIош тIа.

Дукха хувцамаш хиннад журналиста Чахкиев Ювсапа вахаре: дерригa халкъ мехках даьккха, аьрга таьзет, кхыбараштa санна, гIалгIай къаман а цIенах эттача хана, из шолха даьлар Ювсапа. Эггара воккхагIа вола «халкъа моастагI» а ваь, лаьца чувеллар из.

Дезалах къастар, моцал, шелал, яхьаш хинна гIелал, сийна СибарегIе — массагI дар уж ла дезараш. Цхьабакъда деналах ца вохаш, перо Iо ца буллаш хьавера из.

Юха шийн дезалах а мехках а кхийттар Ювсап дукха шераш даьнначул тIехьагIа.

Нохч-ГIалгIайчене юха а хьадийлар халкъа сердало яхаш дола, гIалгIай къаман хьамсара газет «Сердало». Хьалхарчарца газете балха вера Ювсап а.

Дика воккха хинначул тIехьагIа, дезал а боккха хулаш латтача хана деша а этта, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен институт чакхйоаккх цо.

Республика юхаметтаоттаьчул тIехьагIа а дукха дар кепайоазон дешах тийша. Эшшача метте цIенхашта критика а кIоаргга анализ а е, дег тIара доагIа дIайха дош ала а хьаьнала къахьегаши вахаши вар хоаставе а дика вIаштIехьдолар цун.

Литературни болхло, корреспондент, отдела заведующи — редакце дуккха балхаш даьд Чахкиев Ювсапа. ХIаьта шийн ха хьатIакхаьчача салаIа, пенсе а вахав. Пенсе бахачул тIехьагIа хийра боал моллагIча организацера а е предприятера а болхой. Цхьабакъда Ювсапагахьара из хоаделанзар.

Укх масайтте шера, цIаккха а кIаьд ца луш газетаца, Нохч-ГIалгIай телевиденеца, радиоца айхха бувзам болаш хьавоагIа Ювсап.

МассагI хул журналистике сиха, тешшаме де дезаш. Цунах тийша дисар кхоачашца деш цIаккха а халахетар хургдац цхьаннена а.

Эггара халагIча хьале эттача хана, хьо кхайкача, оарцагIвала кийча ва-кх Ювсап. Осмиев Хьамзата ма аллара, «къона къоанал» я Ювсапа яр. Шераш дIадаха дале а, тахан а тIехь моллагIча зIамсага атта карагIдаргдац цунна кепайоазоне карагIдоалаш дар. Цудухьа массане а оал цунах «хьинар, дола, эздий саг».

Кепайоазон Денца Ювсап даькъала а вувцаш, кхы къа а ца луш, кIаьд а ца луш вай республика ахархой, болхлой, Iилмахой хьаьнала къахьегам хестабеш, зенерча гIулакхашца лира къовсам лоаттабеш дола йоазонаш цо кхы дуккха дар лов тхона.

Х. ГАГИЕВА.

Деша да

«Сердало» дешараштa дика йовза хургья тха штате воацача корреспондента А. Синчинова цIи, хIана аьлча каст-каста араювл газета оагIонаш тIа цо язъяь статьяш, корреспонденцеш, заметкаш, дикача нахах дувца зарисовкаши очеркаши. Дукха ха йоае ца езаш, таржам де атта йолаш, кIоаргга чулоацам болаши дика кхеталургйолаши хул Александр Ильича язъеш йола материалаш.

Вахар цхьан метте латтац, хIара дийнахьа керда проблемаш тIа-тIа дукхагIа увттаю цо наха хьалхашка. ХIанз, перестройка еча, демократизаци гласности дегIакхувлача хьалашка хIаьта а. Шерра кругозор йолаш, знанеш кIоарга йолаш, шийн гIулакхах цIенхаштта дог лазаш хила веза вай ханара саг. Из иштта хилара, цун хьинар тIа-тIа алсамдувлара шерра никъ хьабийллаб вайна перестройко. ХIаьта цо шийн аргIагIа боккха бехктокхам а тIабулл хIара сага. Уж дешаш даим а шийн теркама юкъмоттиге а лоаттадеш, гонахьарча вахаре шийна зеденна дика мел дар а, хIаьта цхьаццайолча хана бухьбилла вай дIахьалхашкахьа ахара баргал еттар а кхетаде атта долча дешашца хьагойт А. Синчинова шийн публикацешка.

ДукхагIча даькъе цо яздер ше болх беш волча Карабулакски химически реагентий завода коллектива вахаре нийслуш дола хIамаш да. КIоаргта чулоацам а доккха маIан а долаш хул предприяте коммунистий вахарах, цар хьинареча къахьегамах, шийца уллув болх беча наха къувлачох, нийсденнача кхоачамбоацарех дувцаш, цу дерригнена анализ а еш, гIулакхаш тоадара наькъаш хьехаш цо язъеш йола моллагIа корреспонденци. Цу гIулакха цунна гIо ду редакце коллективо а, хадданза цунца бувзам а лоаттабеш.

Духхьашхара цун йоккха йоаца заметка кепатехар газета 16 шу хьалха. Цу хана г. Орджоникидзера горно-металлургически институт а яьккха шин шера заводе болх беш вар из, технологически цеха смена начальник а волаш. Газет дешараштa дагавоагIа хургва цу хана Сунженски районе вIашагIъелла хиннача корреспондентски пункта кулгалдеш хиннa тха хьинарегIа вола штате воаца корреспондент Бакалюк Анатолий Яковлевич. Из лоархI А. Синчинова шийн духхьашхара хьехамча, хIана аьлча духхьал цун хьехарца волавелар из кепайоазонца айхха бувзам лоаттабе.

— Духхьашхара заметка аз язъяь дукха ха ялалехьа со хержар ВЛКСМ Сунженски райкома хьалхарча секретаралла. ТIаккха а тIехьаравалaнзар сона Анатолий Яковлевич, газете язде деза Iа, хIанз кхы а дукхагIа я хьа таронаш, хьа доалахьа ба ерригача района кагирхой, цар вахарах, хьаштех, проблемех язде деза Iа, мела ма хила яхаш, — дувц Александр Ильича. — Дикка накъа а даьлар сона цо даь хьехар. Сай вахар дIаьхегIа а чулоацам кIоаргагIа болаш а хет сона тахан. Цудухьа пхе шера комсомоле болх а баь, юха а заводе балха веча хадийтанзар аз газетацара сай бувзам. Шун газет бахьан долаш вахаре шоллагIа професси караерзайир аз!

Из иштта долга хьагойт цун корреспондентски географи шеръяларо. Тахан цо язъяь материалаш араювл республикански газеташ тIа, «Знамя труда» яхача районни газета тIа, чакхъювл радиои телевиденеи гIолла. Шийн хьинарегIа вола штате воаца корреспондент цIаккха вицвац редакце коллективо, массаза айхха бувзам лоаттабу, эшшача тематикагIа йола корреспонденцеш язъелга а дехаш. Сона дагадоагIаш шийна енна задани цо кхоачаш ца еш цхьа моттиг нийсъеннаяц укх ялхайтта шера. Ца зувш, боагIа мах ца беш а витавац из — шозза кхоккха тума ахчан премеш еннай Александр Ильича. Кхоанарча кепайоазон денца из даькъал а вувцаш, дIахо йодача хана а иштта хьинар кхоача ма лойла хьа, тха хьамсара новкъост, штате веце а тха дегашка вола доттагIа, аьнна ловца баккха лов цунна.

Р. АУШЕВ.

СУРТА ТIА: телефонаца аргIанарча заметкана эша даннеш луш ва А. Синчинов.

Автора сурт.

Перестройке хьалхалаттарех язду

Каст-каста нийслу «Сердало» газета тIа Назранерча трикотажни фабрика партбюро секретара Плиева Лизай тайпан цIи. Тайп-тайпара я цо газета тIа дувцача дешай тематика. Шоай коллектива каргIдоалачох а халонех а лаьце хул цо оала дош.

Кердача экономически (самоокупаемости самофинансированни) наькъ тIа яьннача предприятешта, организацешта юкъе хийла коллектив йисанзар перестройка «лазар» ца хулаш. Бакъда, трикотажни фабрика «кема» тайжжа тIехдаьлар цу «талгIех». Фу бахьан долаш, малагIа низ оарцагIбаьнна баьлар из аьттув? Цу хаттарех лаьца дукха дийцад Лизас газета тIа ше язъяьча статьяш тIа.

— Газет дешарашта дагадоагIий а мича хов, цу юкъе цхьацца йола моттигаш Iа юхакерда яьхача бакъахьа хетар сона, — ях из Лизайга.

— Цхьабараш мо морхаш хьатIаяхккалца хьежаш даьгIанзар тхо, — аьлар цо. — Диззача шера кийчо йир оаха цу гIожача экономически рамкашта тхоаш юкъе дахалехьа. ХIара кабинете, производственни участке инвентаризаци еш чакхдаьлар тхо. Балха ха зехьа йоаеш йола, хIаьта рузкъан таронаш тха бIаргах хьулъеш йола моттигаш малагIаш я хьажар. Цу гIулакхо тхона дика новкъостал дир массехк проблема цхьатарра кхоачашъе. Iалаьмате дукха моттигаш корайир тхона керда нах балха хьаьца йиш йолаш а. 600 совгIа керда болхло хьанийцар оаха тайп-тайпарча отделашка, участкашка, цехашка гучаяьннача моттигашка а, хIаьта кхоалагIа смена хьаелларца а. Къахьегама ресурсай дош мел ира латт ховш ма дий районе а республике а. ШоллагIа проблема — дуккхача шерашка хьакхухьаш, фабрике Iайна вIалла ца эша къаенна, тишъенна ззараш сомаш мах бола оборудовани. Из дукъ а тхоашта тIера Iодаьккхар оаха, йохка мегаргйола чоалх ехка а ца эшар дIайоаяь дIаяьккха а. Цох а пайда бир оаха «Вторчермете» дIачу а телаш. Иштта цхьалхадаьхар оаха тхоай гIулакхаш дIадахача шера 1 январе тхоаш кердача экономически хьалашка болх бе долалуча хана, — аьнна чакхдаьккхар Лизас шийн къамаьл.

Газета тIа оалача дешагара дIаболабенна шийн балха моттигага кхаччалца бола цун никъ юкъарча вахарца бувзабенна хьабоагIа цо къахьегача укх ткъаь шера. Ткъо шу хьалха хIаьтта 10 класс а яьккха зIамига йолаш ера из трикотажни фабрика лабораторе. Юххьанца бригадни хьисапе болх бе из Iомаеча хана цунца дукха къахьега дийзанзар наставникий. Ахангахьа а кхачалехьа шийн гIулакх ше карадерзадир йоIо. Цига ше болх бешше а Москверча текстильни промышленноста институте заочно деша а эттар. Из яьккхачул тIехьагIа дIайолаелар Лизай бокъонца йола вахара «университеташ».

Лиза партбюро секретаралла хоржача хана 56 мара коммунист вацар фабрике. ХIанз 79 ва.

Иштта шийн болх-моттиг тешаме лелаеш хьайоагIа из. Цу моча саго аьнна дош а лоархIаме хул, наха юкъе оале а газета тIа оале а. Хьаьттар аз Лизайга:

— Кепайоазон цIей дездарца газета оагIонаш тIа сенах лаьца, фу деша ловра хьона?

— Центральни газеташ тIа вайх оалашдар санна ира, кIоарга оалаш хилча бакъахьа хетар сона вай воаш республикански газеташ тIа оалаш дола проблемни дош а, — аьлар цо.

Баркал. Дика хьехам ба.

З. МИКАИЛОВ.
Автора сурт.

Кхачан программа массане юкъара я

«Тха штате воаца корр. М. Мартазанов». Из цIи кIала латташ йола корреспонденцеш дукхагIдолча даькъе «Сердало» газета хьалхарча оагIон тIа хул. ХIана аьлча, эшшача хана язду Наьсарерча АПО керттерча агронома Мартазанов Махьмада ше редакце дайта письмо. Цун тематика массахана а цаI я: лаьтта, хьувкъам. Цу шин хIаманца дувзаденна долча моллагIча кердачох, кхоачамбоацарех газета тIа хоам ца беш Iец Махьмад шийн вIаштIехьдоаллача тайпара.

ХIаьта шийн профессена мутIахьа хиларга диллача цул тIех вола специалист лаха атта а дац. 30 шу далаоал цо кхашца «садоаха», царна фу эш хьожаш из вола. Мел кердача культурай ялаташ, мел фуна сорташ хьатIанъцад Наьсарерча лаьтташа цун хьалхаленца, цун инициативах. Хьалха шин тайпара ялат мара кхедацар укхаза — хьажкIаши кIаи. ХIанз ца кхееш хIама яц: шекара свекла, коартол, «сома оагIонаш» дола доакъара буракаш, «педаш» мо йола ябакхаш, доакъара баьцаш... Пlаьха я цар список-м. Цахаддаш эксперименташ еш Махьмад а ва. ДIадахача шера, районе-м хац, республике а вIалла ца хеза йолча «амарант» яхача баьца ги «40 лет Октября» яхача совхозе массехк гектар лаьтта дIадийтар цо фу хул хьажа. Из а «безаме» дIатIанийцар лаьтто. ХIанз из доакъара культура шерра кхее лерхIаш ба района ахархой. ХIана аьлча, гектара тIара 1500 центнер доакъар луш культура я из.

Ше визза ахархо хиларца сих а ца луш зем бе ховш, кердачох сакхеташ специалист ва Мартазанов. «ГIадама зIамига а я уж, хьувкъам а кIезига лу» яхаш фуна хьажкIаш дIатетта боладеннабар совхозашкара цхьабола нах. ХIаьта а района керттера агроном шийчоа тIеравоалаш вацар: «ХIанз вайга йолаш йолча къаьнача марках йолча комбайнай «цергашта» атта а я уж, хIаьта пайданга диллача вокх сортех йолча хьажкIел массехказа дукхагIа мах а лу царех», — салар цо.

ХIанз совхозий кулгалхоша шоаш могаду уж дукхагIа шоай лаьтташка цIаювлга. Тамаш а яц: малагIа ялат да тоннах 1000 сом совгIа Iаьдало ахча луш? Цул совгIа, комбикормаца цхьан килограммах кхо килограмм а луш хувца а хувц из. Уж хьажкIаш бахьан долаш укх шера миссел комбикорма сапаргIата хиннабац района хьайбай боахам цIаккха а. ДIаьхача Iанна цу хьажкIех хувцаш хьакхихьача комбикормах етта вагонаш хаданзар Назранерча машиннаькъа станцера.

Иштта накъайоал Махьмада Кабардино - Балкарски госуниверситет яьккхачул тIехьагIа цахаддаш кердайоахаш хьайоагIа знанеш а практически опыт а.

— ХIанз хьай керттерча планашта духтIаваккха со, сов къайле йолаш уж еце? — аьннача са хаттара жоп луш, Махьмада аьлар:

— ЧIоагIа ловра сона юххьанца айса дIаболабаь агронома никъ юхакерда а баьккха таханарча перестройка тIара дIаболабара. Таханар паргIато, кортамукъал, шийн творчески говзал, хьаькъал лаьтта дIадала йиш йола бокъо маца хиннай ахархочунга? Халахет сона из никъ сай юхаболабе низ боацаш. Бакъда, вай тIехьено из дIахьоргхиларах-м теш со. Цу гIулакхо са дега салоIам а бу.

СалоIаме хила йиш йолаш да къаьнача агронома дог. Лаьтта тIера хургволаш хьалкхеваьв цо шийн цIен мел вола дезалхо. ЙоI—Фатима Ленинграде юртбоахама институт а яьккха Тюменски областе дIахьожаяь болх беш я, маьре а яха. ВоI — Тимур а из институт яьккхачул тIехьагIа дIа а хьожаваь Ленинградски областерча «Новая жизнь» яхача совхозе керттера агроном ва. ЗIамагIа бола къоьнгаш: Ахьмад, Хаваж, Iамир (хьалхара шиъ — Ленинградерчеи кхоалагIвар Новгородскерчеи) юртбоахама институташка деша багIа. Эггара зIамагIа йола 9-ча классе деша ягIа Iашат мара яц ахархочун дезала юкъе «белгалъяла» лаьрхIа. «Со гIалгIай мета бераштa хьеха Iомаяла ЧИГУ гIоргья» — аьнна чIоагIо яьй цо хIанззе а. Цига яхар дукха тIехдика дешаш а я. Фу дергда? Цо яхар ца дича яргьяц нана — Лиза а да а. Даькъала хилба Iашата хержа никъ а.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкорр.
Автора сурт.

ЛОАРХIАМЕРЧА ТЕМАГIА...

Нохч - ГIалгIай АССР юртбоахама министерство хиннача хана, цун керттера агроном волаш язъе волавелар «Сердало» газете шийн статьяш РСФСР заслуженни агроном Ялхароев СаIида Хьусен. «Специалиста хьехамаш» яхача рубрика кIал кепаетта цун статьяш массе хана ира проблемаш айеш хул. Ялата, доакъара, кхычоа лелаю моллагIа юртбоахама культура кхеяра агротехника хов цунна. Къаьстта а мах болаш да вай республика Iалама, хаоттама хьалашка, лаьттай хьоаналга хьежжа лакха хьувкъам кхебара технологи дика Iомаяь, из ховш хилар. ХIаьта шийн опыт шерра дIайовзийт берригача республика кхаш леладерашта.

Масала, дукха ха яц вай республике доакъара рапс яха культура кхею. Цун технологи цхьаболча кхаш леладерашта дика ховш йоацандаь, юххьанца лоха хулар хьувкъамаш. Юртбоахама къахьегамхошта новкъостал дара, «Сердало» тIа кепатехача «Из ха деза» яхаш корта болча статья тIа цо дийцар, из культура дIаера лаьтта кийчдеш мишта, маца хьаьнде, тоаде деза, маца, мишта дIае, чуэца еза, из мел луш хьайбаш кхаба деза, цунах силос кийчъеш фу де деза, и. кх. дI. Цун цу статьях пайда баьнналга хоалуш да хIанз. Дика хьувкъаю тIехххьарча хана республике рапс, цунах хьаьна доакъар а кийчду.

Дукха ха йоаццаш кIезига чуэцар вай колхозашкеи совхозашкеи люцерна ги а. Цу кхоачамбоацара бахьанаш кIоаргга тахка а тахка, гина лаьрхIа лелаеча цу культурана из дика хьувкъаяра республика тайп-тайпарча регионашка мишта доал де деза а дийцар цо «Сердало» тIа кепатехача шийн статья тIа. Цо белгалдаьккхача тайпара, дукхагIдолча боахамашка нийсдолийташ цхьа гIалат дар — йоккхийча моттигашка дIаювра гина лелаю люцерна. Из бахьан долаш цун зиза тохача хана нокхарий мозий, гаьна йоландаь кха юкъе дIакхачацар. Цудухьа цига йолча люцерна опылени еш хилацар, долче цигара ги а далацар. Из гIулакх тахкачул тIехьагIа, гина лаьрхIа люцерна 50 гектарал йоккхагIа моттиг дIалоацаш дIае йиш йоацилга хьийхар цо, нагахьа санна дукха ги даккха безам бале. Иштта пайдана хьехамаш деш цо язъяь а «Сердало» тIа кепатеха а йола статьяш, корреспонденцеш лаьрхIа а варгвац.

Хьехамаш теларал совгIа, ира критика юв цо мекъал, бехктокхам лоха хилар бахьан долаш ховшше а юртбоахама культураштa во доал деш болча боахамий специалисташта а кулгалхошта а.

Лоацца аьлча, «Сердало» газета дикагIболча штате боацача корреспондентех цаI ва из.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТА ТIА: Х. С. Ялхароев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦхьоалагIа Май дездеш я Нохч-ГIалгIайче

(Ииcтедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

тешал деш дола тамагIа, соахка хинначул 25,3 процент дукхагIа я цу тайпара йола арахийца продукци, доагIачул 1 процент дукхагIа даьд маьхах наха деш дола гIулакхаш. Дика къахьийгад района транспортникаша, бытовой гIулакхаш дара сфера болхлоша, гIишлошъераша. Социалистически яхье толам баккхарах тахан демонстраце колоннана хьалха хилара бокъо яьккхай «Красный молот», «Автоспецоборудование» яхача заводий, Грозненски производственни швейни объединени, «Грознефтегеофизика» яхача а художественни промыслай а производственни объединеней, Заболотне цIерагIча типографе, кхыча предприятейи организацейи къахьегама коллективаша.

Районе болх беш ва шийтталагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера планаш ханал хьалха кхоачаш а яь, хIанз укх шерара хьалхарча ах шера яраш а кхоачашъяь вола эзар гаргга саг. Царех цаI я «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода литейщикий бригадир Т. Киричук. Цунга хьежжа геттара лакха хьокхамаш гойташ болх беш ба СПМК-6 слесарий бригадир Дорошенко Вячеслав, ГПШО швея - мотористка Абубакарова Женя, республикански радиотелевизионни передающи центра УВК цеха электромеханик Колесникова Антонина, «Красный молот» завода токарий бригадир Чепурков Николай, дукха кхыбараш. Цар чIоагIа сий даьккхад шоаш къахьегаш йолча предприятейи организацейи, сийлен традицеш дIахо кхухьаш а ба уж.

«Ура!» яхаш цIогIарч деттарца трибуна тIара шоашка хеттача моаршала жоп а луш, байгга ког лувзаш, дегаш гIоздаьнна боагIа Ленински района дешархой, студенташ, творчески организацей викалаш. Царца ба эрсий, нохчий, гIалгIай драматически театрий актераш, теникий театрей Госфиларманеи артисташ. Грозненски мехкдаьтта института, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета, лаьрххIа йолча юкъерча дешара заведеней дешархойи студенташи, царца цхьана дешаш бола доазал дехьарча мехкашкара хьабаьхка кагирхой. Тахан баламах балам а теха хьабоагIа уж къахьегамхой коллективашца. Перестройка, демократи гласности дIахо дегIакхувлара даькъе царгара эстафета хьа а ийца, сийрдача кхоаненгахьа тIехьа тIайоагIа кхувш йола ноахаленаш дIайига декхарийла ба уж.

ЦхьоалагIча Майн хетадаь шоаш даьха производственни толамаш гойташ дола рапорташ, плакаташ, транспаранташ, зизаш дахьаш боагIача Старопромысловски района къахьегамхой колонна кхоач трибуна хьалхашка. Iалаьмате хоза кийчъенна йоагIа района къахьегамхой колонна. Цунна хьалха боагIарашка я района цIе байракхаш, хоза кийчъяь мехкдаьтта вышка тIайола эмблема. БIубенна гIа боахаш, дегаш гIоздаьнна боагIа мехкдаьтта доахараши бурувдеттараши.

Революционни, къахьегама, тIема традицеш тахан дIахо хьоча хьинаре дакъа лоацаш ба республика мехкдаьттахойи бурувдеттараши мехка шерра яржаш латта перестройка чIоагIа къобалъеш хьаллацарца. Района къахьегамхой колоннашта юкъе а белгалбаьнна ба уж. Из тамаш а яц. Укх шера хьалхарча квартала планал совгIа цар даьккхад 32 эзар тонн мехкдаьттеи 39,9 миллион кубически метр гази.

ЦIеча байракхашца, транспаранташца лозунгашца дика кийчъенна йолаш трибуна хьалхашка гIолла чакхйоал «Старогрозне ф т ь», НГДУ, «Грознефть», «Грознефтегаз», НГДУ, «Октябрьнефть» НГДУ, Старопромысловски Октябрьски УБР, технологически транспорта управлене коллектив а ш. Даим интернациональни новкъостал деш хьабоагIарех ба вай мехкдаьттахой. Уж къахьегаш ба Тюмене, ГуржегIа, Армене, Казахстане, кхычахьа. Дукха бола бурувдеттараш болх беш хиннаб доазол арахьарча мехкашка. Цига а цар лакха лоаттадаьд республика мехкдаьттахой сий.

Белаш, иллеш доахаш, дегаш гIоздаьнна болаш боагIа яхье хадданза хьалха латтача «Грознефтемаш» завода къахьегамхой. Поставкаш яра задани толамс кхоачашъяьй цар.

ЦаI шоллагIчул хозагIа а хеташ, дика кийчъенна я къахьегамхой колоннаш. Трибуна тIа латтараша моаршал а хетташ, центральни майда тIа гIолла чакхйоал «СевкавНИПИнефть», «Трансмаш» завода, гIишлонхой, транспортни кхыча организацей къахьегмхой колоннаш.

Тахана хоам бу района промышленни предприятеша плнал совгIа 1 миллиони 164 эзар сома маьха товарни продукци арахийцай. Районе дукхагIйолча предприятеша пайда а эцаш болх баьб, цар планал совгIа баьккха пайда 389 эзар сома маьха гаргга ба. Подрядни балхий план 108,2 процент кхоачашъяьй районерча гIишлон организацеша.

План кхоачашъеш дика толамаш даьхад бытови гIулакхаш деча сфера а торгови а предприятеша.

Дег тIара доагIача дIайхача дешашца моаршал хетташ чIоагIа безамца тIаэц Старопромысловски района къахьегамхой трибуна тIа латтараша. ВIаштта кхозза «Ура!» а оалаш жоп лу цар шоашка хаьттача моаршала. Района колонна чакхйоаккхаш ба унахцIено лораяра учрежденей болхлой.

Хоза кийчъяь я тахан города центральни майда. БIарг гIозбоаккх цIеча байракхаша, транспаранташа, машинаш тIа доахкача белггаларча алапашца язъяьча лозунгаша.

Геттара лоархIамеча хана дезду советски наха ЦхьоалагIа май. ДиълагIа шу да вай мехка перестройка йола. ДегIайоагIаш латт демократи, гласность, тоалуш да экономически хьал.

Трибунана юхxе гIолла тIехдувл демонстрантий нийсденна мугIараш. «ЦхьоалагIча мая моаршал да Заводской района къахьегамхошка!», — ёе диктора оаз. Майда тIа йоал заводчаний колоннаш. Района эмблемас, союзни республикай байракхаша, транспаранташа геттара хозъяьй уж тахан. Ког а байбаь колоннай кертте йоагIа «Грознефтехим» производственни объединене коллектив. Дика толамаш даьхад укх шера цхьоалагIча квартале СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводо, йизза кхоачашъяьй шоай план а социалистически декхараш а.

Химзавода коллектива тIехьа производственно - товарни контора болхлой боагIа. Уж а дикача хьокхамашца кхаьчаб ЦхьоалагIча майга. Поставкаех йола план 100 процент кхоачашъяьй цар, хIаьта товарни продукци дегIайоалаяра план 107,2 процент кхоачашъяьй. Производственно - товарни контора болхлоша ши миллион 700 эзар сома планал совгIа пайда а ийцаб.

Цунна тIехьа йоагIача биохимически завода къахьегамхой а тIехдика шоай декхараш кхоачашдеш ба.

БIубенна гIа а боахаш, майдан тIа гIолла тIехбувл Ленина, Шерипова, Анисимова цIерагIча заводий къахьегамхой, кхыча предприятешкара болхлой. «Сийле хийла Советски Союза Коммунистически парте», «Перестройка — массане а хIаране а гIулакх», «Машар, май, къахьегам» яха кхыйола а лозунгаш, транспаранташ а яхьаш боагIа уж. Цар бIаьстен цIей даькъала дувцаш моаршал лу трибуна тIера. Кхозза «Ура!» хоз майда тIа.

Города промышленно - индустриальни центр лоархIаш я Заводской район. Мехкдаьтта чакхдоаха, химически, микробиологически, гIишлон, энергетически, радиотехнически промышленность шерра яьржа я районе. Цун продукци доазол дехьарча 40 мехка дIакхуьйт, Iилман - тохкамий институташа еш йола разработкаш Польше, Болгаре, Венгре, Инде, кхыча паччахьалкхенашка тIаэцаш я. Шер-шера дукха специалисташ дIаух доазол дехьарча мехкий халкъашта новкъостал де.

Къаьна революционни а къахьегама а традицеш йолаш я района пролетариат. Тахан демонстрантий мугIарашка да революце, хьалхарча пятилеткай, тIема турпалий ноахалаш. Шоай даьша даьккха сий доадаьдац цар. ХIанз укх шера цхьоалагIча квартала планал совгIа 4 миллион сом гаргга мах бола продукци арахийцай района къахьегама коллективаша, боккха пайда ийцаб предприятеша.

Майдан тIа гIолла тIехбувлаш ба «Грозэнерго», «Гипробиосинтеза», «Грозгипронефтехима», «Грознефтеоргсинтеза» болхлой.

Ерригача республике цIихеза эздий болхлой, производства хьалхалаттараш, къахьегама ветеранаш ба царна юкъе. Дог гIоздаьнна ба уж.

РЕСПУБЛИКА РАЙОНАШКА

НАЗРАНЬ

Укх тIеххьарча шерашка денадацар Наьсаре сел хоза, сийрда ЦхьоалагIча мая ди. Шоай зизай чокхеш дийха кийчъеннаяр баьццара гаьнаш а. Малх айлуше а Iалама сурт кхы а хоздир цIейга кийчденнача бераша, бокхагIчар. Массанахьа а — ашараш, музыка, халхараш. Улицаш хьалйизай демонстраце баха кийчлуча болхлой, ахархой колоннаша.

10 сахьат доалача ханна лоаца хиннача митингаца дIайолалу демонстраци. КПСС райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева дезача цIейца даькъала бувц района къахьегамхой, цIераш йоах Маяна хетаяь хиннача социалистически яхье котало яьккхача къахьегама коллективай, къаьст-къаьстача хьалхале лелаерий.

Цул тIехьагIа традицега хьежжа демонстраци дIайолаю цIеча пионерес, дешархоша, парте, тIема, къахьегама ветеранаша. Царна тIеххьа йолалу къахьегамхой коллективай колоннаш. КПСС ЦК майски лозунгаша кхайкаю майда. Сийленца белгалйоах дикача производственни хьокхамашца цIейна накъаяьхка трикотажни фабрика, Ахриев цIерагIча «Электроинструмент» завода кхыча предприятей, организацей коллективаш.

Дикача хьокхамашца дездир цIей района ахархоша а хьайбаш леладераша а. Къаьстта белгалъяьлар «Назрановский», «Экажевский» ши совхоз. Республикански яхье а хьалхале лелаю цар.

Мая цIей дездеш даьссадисанзар кхаш а. Юххера шоай кхашкара гота-балхаш чакхдаьхар дукхача ахархоша.

Демонстраци яьлча цIагIа а Iалама хозача моттигашка а дIабихьар шоай салоIам горожанаша. Хоза чакхдаьлар Наьсаре из деза цIей.

МАЛГОБЕК

Сийрда хьежаш малх, цIеча байракхаша, лозунгаша, партеи Советски правительстваи кулгалхой портреташа кхаьла Малгобек геттара хоза яр. Цун кертера майда йолча Iуйрийна денз хьатIаахха йолалу городерча, районерча предприятей коллективаш.

Итт сахьат доал. ДIайолалу империализмана духьала, машар, демократи, социализм бахьан къахьегамхоша лоаттабеча къовсаме дунен халкъашта юкъерча солидарноста Денна — ЦхьоалагIча майна хетаяь демонстраци.

Хьалхарча колонне байракхаш яхьараш боагIа, царна тIехьа ба революце, тIема, къахьегама ветеранаш, бIухой - интернационалисташ. ТIаккха трибунана хьалхашка гIолла чакхбовл кхотабенна боагIа, даьй сийлен гIулакхаш дIахо дахьа дезаш бола кагирхой, школай дешархой.

Царна тIехьа йоагIа социалистически яхье укх шера хьалхарча квартале къаьстта а дика хьокхамаш гойтача Малгобекски бурув деттара балхий управлене, «Алханчуртский», «Кавказ» совхозий, «Ачалуки» яхача завода, технически транспорта управлене, кхыча предприятейи боахамийи коллективаш.

Дезача цIейца къахьегамхой даькъала бувцаш трибуна тIара къамаьл ду КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара Н. М. Моревас, горисполкома председатела Б. Б. Манкиева, ВЛКСМ горкома секретара З. Н. Галаева, кхычар.

КПСС Центральни Комитета чурча а арахьарча а политикана мутIахьа болаш, партеи правительстваи хьалхашка увттаду декхараш толаме кхоачашде районера къахьегамхой кийча болга хьахьокхаш чакхъяьлар демонстраци.

ШАЛИ

Ленина памятник латта майда. Хоза кийчъяьй из. Трибуна шинна оагIорахьа гуш да вай парте, правительства кулгалхой портреташ, союзни республикай байракхаш.

Трибуна тIа хьалтIабовл КПСС Шалински райкома бюро членаш, революце, тIема, къахьегама ветеранаш, района толашагIа бола болхлой, республике цIихеза кхаш леладераш Социалистически Къахьегама Турпалаш Б. Саидов, Т. Муслиева, кхыбараш.

ДIайолалу ЦхьоалагIча майна хетаяь демонстраци. Эггара хьалха майда тIа бовл Ерригсоюзни, Ерригроссийски, республикански яхьашка котало яккхарах района промышленни предприятешта, совхозашта тийна цIе байракхаш яхьаш боагIараш, царна тIехьа — парте, тIема, къахьегама ветераний, школай, профтехучилища дешархой, промышленни предприятей, совхозий къахьегамхой коллективаш.

Промышленни предприятешта юкъе хьалха-я Нохч-ГIалгIай цемент еча завода колонна. Декхарех дика лоархIабеш, социалистически яхье хьалха болаш хьабоагIа укх шера цун къахьегамхой. Хадданза планаш тIехкхоачашъеш болх бу укх шера №№ 5, 11 йолча ПМК, «Аргунводпром» производственни объединене къахьегамхоша.

Юртбоахама болхлошта юкъе хьалха йоагIа «Шалинский», «Курчалойский» совхозий коллективаш.

ОРДЖОНИКИДЗЕВСКАЯ

БIаьстан баьццара дувхар дийхача Орджоникидзевская яхача станица улицаш кхы а хозагIъяьяр байракхаша, транспаранташа, зизаша. Iурра денз В. И. Ленина памятник латтача хьатIаахха болабелар хоза кийчбенна нах.

Итт сахьат доал. ЦхьоалагIча майна хетаяь митинг хьаел Сунженски райисполкома председатела декхараш кхоачашдеш волча М. З. Бекова. Района къахьегамхой бIаьстан цIейца даькъал а бийца къамаьл де дош лу цо КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара В. В. Поповна. Цо дувц района къахьегамхошта карагIдийнача дикача гIулакхех, тIахьех КПСС XXVII съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъяра низ, хьинар кхо ца деш къахьега.

Митинг чакхъяьлча демонстраци дIайоалалу. Из хьаел байракхаш яхьаш боагIараша. Царна тIехьа спортсменаш, школай дешархой ба. Предприятей, колхозийи совхозийи колоннашта юкъе хьалха йоагIа, укх шера къаьстта дика хьокхамаш гойташ къахьегача химически реагентий Карабулакерча завода, «Победа». ЦIеча Эскара цIерагIча колхозий коллективаш. Царна тIехьа — Сунженски ПМК, ремонтно - технически предприяте, «Западная» яхача коа тIара салхазараш леладеча фабрика, кхыча предприятей яраш.

Дерригача дунен къахьегамхой цхьоагIон цIейца промышленни предприятей болхлой, кхаш, хьайбаш леладераш, дешархой, интеллигенци даькъала ювцаш дешаш хьахоз трибуна тIара.

* * *

ЦхьоалагIа май дездара хетаяь цу тайпара митингаш, демонстрацеш чакхъяьлар Нохч - ГIалгIайчен кхыча районашка а.

БУДАПЕШТ. Венгерски столице цIихеза йолча Ваци яхача улица тIа я дикагIйола тикаш а модай салонаш а.

Ю. МИЛУШЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

СССР—ПНР ЭКОНОМИЧЕСКИ БУВЗАМАШ

Польско - советски экономически торговин отношенеш дегIайоагIача бокхха лоархIам болаш я ПНР-и СССР-и дIакхухьаш йола системай экономически реформаш. Цу реформай ларде хьахиндай цхьана къахьегара керда формаш. Масала, заводашен фабрикашен юкъера бувзам шоаш увттабу, цхьана йола предприятеш хьалъю.

* * *

Цу бувзамий дикал хьахьокх «Польфа» яхача варшавски фармацевтически заводан Минскера «Минмедпрепараты» объединенен, Быдгацера «Ролит» яхача велосипедни заводан Минскера велосипедно - мотоциклетни заводан вIаши юкъе эттача бувзамо. Пайдане контакташ я Торуньски «Бумар - Варыньский» экскаваторийн гидравлически устройствайн завода Москверча «Газстроймашина» специализированни конструкторски бюроца, быдгацски «Органика — Фотон» завода ленинградски «Позитив» заводаца, Мелецки авиазавода Воронежски производственни самолеташ еча объединенецен Киевски экспериментальни конструкторски бюроцен вIаши юкъе эйтташ.

* * *

Советско - польски цхьана пхиъ предприяти я болх беш — «Миракумом» (бытовой химе товараш парфюмерно - косметически изделеши хьаеш), «Фимбес» (кердача ноахалах электромагнитни муфташ хьаеш), «Польсби» (вычислительни техникан оборудованена сервисни гIулакх дарен экспорт), «Орбита» (полиграфическо - издательски болх), «Сомирко» (яйгача промышленноста отходех пайда эцар). Шоай бартбе мара ца безаш йолаш я цхьана йола предприятеш ПНР территоре тIа хьалъяра ийси СССР территоре тIа хьалъяра барайтти заявка.

(АПН).

Бахьан доацаш боабу нах

АПН Боннерча корреспондента Соколов Виктора интервью луш Малбузерча Германе вовзаш волча Iилманхочо, «ФРГ Iилманхой машара тIехьа» яхача болама юкъе дакъа доацача, Макс Планка общества астрофизика Института директора Ханс-Петер Дюрра дувц.

— Афганистанерча хьало сатем боабу. Долла хIама дика хийцдаьд аьнна хетар, гIулакх дика чакхдаьннад аьнна тешар... Бакъда хIанз хетар кхыдар да, халданза деш латта низаш дIадоахалургдац аьнна хет. Дуккханеша дагадохийт гIулакх цIий Iодохийташ бойнега кхоачаргда, аьнна. Наха тIалаттача юхадеккара уйлано дукхагIча дакъе зулам ду цхьаккхача хIама бехке боацача наха. Цига хIанз долаш долчох кхы а хила мегаш долчох дукхача хIаман уйла яйт. Шоай Даьхенна гаьна болаш чубаьхкача советски салтий, хIанз а тIехь тIемо зулам деча дукхача кхыча наьха а. Са бIаргашта духьал латт Афганистанера эскар арадоаккхача тIеххьарча деношкен сахьаташкен лозабаь а боабаь а советски салтий. Сона хьалхашка латт цу Iовдалча бехкамо боабе тарлургдола афганцаш.

Къаьстта цудухьа са кхайка безам ба цу проблема хьакъехьа кIезиг-дукха а гIулакх доагIаш мелча нахага хьаькъале хила аьнна: шоай вниз мел кхоачар, шоашта мел могар де цу мехкарча наьха цIий Iоухийта событеш дIаяхара. Цхьан минута баьхка а кхетам чу бахка мегаргбац бахьан доацаш нах боабеш хилар кхетадергдолаш хIанз а тIом беш бараш. Герз юкъе ца доаккхаш, наьха цIий Iо ца дохийташ йовза хьажа деза еррига трагедеши этта хьали. Дуккха гIалаташ дувлийташ, СССР оагIонгахьара а, Афганистане этта проблема йийлла даьра чов йолаш дIахо яхийта йиш яц.

Со Афганистана хьакъехьара специалист вац. Се саги Iилмахен хиларах тарра сона къувл тIемен машарен проблемаш. Аз могаду советски эскар цу мехкара арадаккхар, бакъда из даьдар аьнна гIулакх доалаш дац. Визза бола машар оттабара кхы тIа а гIулакхаш де деза. Сов дукхача доазол дехьарча пачхаьалкхеша цу мехка дерригача исторе хана шоай хьашташ дийзад, тайп-тайпарча ориентацей совдукха группировкаш хиннай. Массанешца а дувца хала да, бакъда укх гаргтарча хана дувцанза даргдац.

Афганистана проблема тIа Iомадала деза мехкаш, къаьстта йоккхий пачхаьалкхенаш, цу тайпара йола конфликташ къоастаяра вIашагIнхета. Ловча хийла Афганистан цу тайпара хьалхара мохк. Цун халкъо совдукха бала текхаб, цун йизза бокъо я шийна маьрша сигале йолаш даха.

(АПН).

Вахара оагIонаш

Ийрча гIулакх

Дукха ха йоацаш сай цхьацца гIулакх нийсденна Наьсарен района базар тIа яхар со. ЦIаккха а са дего тIаэцаш моттиг яц базар, цудухьа со атта цига йодаш а яц. Бакъда яхача айса дихьа гIулакх дииц а дале, цига доаллачунга хьожаш а ладувгIаш а ха дIайода сона. Иштта нийсделар хIанз аз дувцача дийнахьа а.

Йохкаш а эцаш а зIамига а боккха а нах бар ког Iооттабелга йоацаш. тIанк, аьнна из майда хьалийза. Цу юккъе са теркам тIаззар кхувш йоагIача цхьан йиIиго. Йохкаш цун бе йоахкар туфлеш а кхы цхьацца лоадам боаца хIамилгаш а. Туфлейх шийга мах а хьтта, цхьа йоI дIахояьлча, цIаста санна цIий а енна, шийна уллув латтача цхьан хан чуэттача кхалсагага аьлар цо: «Мама, сона-м эхь хет, укхаза латта, тха хьехархо яр из дIаяхар».

— Хилча фуд хьехархо? Из еций сискал юаш, латта хьо таккхалча, сона ховргда хьа фу де деза, — аьнна тIачайхар нана. ЙиIиг кхы йист ца хулаш сецар. Цхьабакъда цун бIаргашкара хьагуш дар нана харц йолга йоIо кхетаделга.

Шеко йоаццаш, цигга кхийттар ховхача дегах моральни ун юхьиг. ХIана аьлча, шийна харцахьа хеташ дола хIама де дезача эттар из, раьза хилара кеп а оттаяь.

ТIаккха со а сай новкъостий дIабахачахьа дIайолаелар. Со царна дIатIехьа кхийча, шийтта-кхойтта шу даьнна хургволча кIаьнкагара французски духи эца гIерташ яр соцарчарех цаI.

— Маьха кIеззига чухьнахьа лудалара Iа ер духи, — аьлар цо кIаьнкага.

— Хьайна дезе эца, ца дезе юхера дIаяла, кхы дарегIа сога мамас ма ле аьннад, — аьлар кIаьнко.

Сона цигга дагаехар вокхкагIчо аьннар деш хинна зама, бакъда хIанз-м гаьна яьнний, из вIалла хинна йиI-хьогI, аьнна а хеташ.

Цу гIулакхах со цецъяьлча, — из вIалла хIама а дац, цунах вийза, практични саг хургва, из миччахьа воде а вовргвац, укх замалахьа хьо доацаш вале, вей ва, — аьлар юххе лаьттача цхьан йоккхача саго.

Ши-ше хьалхаяла а гIерташ, дукха уйлаш кхестар са керта чу. Сенца къоастаду, хьажал, саг хилари ца хилари. Мишта тох хьажал даьша-ноанощ шоай берех нравственни у? ЗIамига боллаше а хьабаций царех спекулянташ, хоарцон дай?

Рузкъа хилчахьа, из миччa бесса даьккхадале а бебашха ца хетилга деций из? Цудухьа базара ди мел долча хана бе тIолхаш а ехка, латт-кх кагий нахи мехкарийи. ВIаши бувцаш оапаши ладувгIа мегаргбоацаш мел бола мотти а болаш.

Со раьза хиланзар кхалсаго дувцачоа. Из а е кхы а вовргвац хьаьнала къахьега, бакъле, эхь, ээдел хила Iомаваьвале.

Маца хиннад, йоI е зIамигсаг базар тIа а ухаш, тIолхаш ювхкаш, царна харц тешал деш? Из кхыметтел сона дагадоагIача хана а доккха эхь долаш хIама дар. Наха сийдоацаш лоархIаш а дар.

ТIаккха хIанз? ХIанз цунах сийле лоархI цхьабараша. Аз дувцар хетаргахьа дувцаш дац.

Соахка со балха йолча нийсъелар Грознерча медицински училище деша ягIаш Зареми Азан яхаш цIераш а йолаш, вайнаьха ши йоI. Шоаш студенташ хиларах тарра, тIаххьа боагIаш бола гIирс а бувхаш бар уж.

Цхьацца - шишша дувцаш цу хьакъехьа къамаьл кIоаргделча, бIаргашка хий а кхехка, царех цхьанне аьлар. «Ханз кхыметтел зIамигсаг а хьахьажац хьогахьа, хьо йIаьхий еце. Рузкъо къоастаду деррига а. ХIаьта йоI-м вIалла яша а мича яш зIамигсаг бIаьхийча дезалера веце».

ХIанз дувцаш дар дац наьха хьал-таро хила езац, вахача моттиге шийна хIама хьадар эхь да, яхилга. Дувцаф да бе-башха а доацаш, кер морально баьсса а болаш, хьарама гулдаьча рузкъах беркат хургдац, яхилга.

Хьожаргда вай, даьшаноаноша шоаш а шоай дезалга а базараш яйташ, харц гIулакхаш леладайташ гулдаь рузкъа мича, сенга дода.

500—600 сом е кхы дукхагIа ахча телаш кочамаш нийо хIанз вахар фуд ханза болча кхувш боагIача мехкарашта, иштта костюмаш, кхыметтел 400—500 сом луш спортивни костюмаш нийо кагийча наха.

Вахара чу боаллаше а моральни айпе болаш, цу тIолхашта тIехьабаьле, фунагIа даь а, миччахьа чулийлха а, уж йоацаш ца мегаш дIаболалу уж. Сога диллача, из цхьанна а сага бехк бац дай-ноаной мара.

— Шоашта уллуврчар дер де безам боагI-кх акхар а, — оал цхьаболча боккхагIчар. Уж уллувра бараш мичахьара баьхка ба? МоллагIча а цхьан дезалера хьабаьнна, хьалкхийна бецийй уж? ХIара дас-нанас ши-ший дезалхо совдола хIамаш ца а леладайташ хьаIомавича, хургдий из? Тайп - тайпарча нахах а дезалех а латтаций общество?

Цхьабакъда аз лакхехьа дийцача, базар тIа хиннача IиIигеи кIаьнкеи бараш санна даь-ноаной хуле-м, цар шоай а моральни бокъо мичий дезалтара цхьаккха а хьадеха.

Таханарча дийнахьа чIоаггIа гаьна даьннад «вещизм» оалаш дола сагах кхийтта нравственни у. Мамогга из кхы а кIоргдий мара, цунна дарба лохаш бараш дукха бац. Тхьовра хьалхарча замалахьа вай халкъах ца даьлла айп да из.

Цхьаннена а къайле яц, экономика а культура а нхыдола гIулакхаш а наьха моральни, нравственни хьалах тийша хилар.

Наьсарен районе, къаьстта Назране хьо дIа мел хьежача моттигашка кортош кIайденна, боккхий истий а кагий кхалнах а багIа чай, саьгIазаш, гIаьленаш, конфеташ, печенеш, кхыйола цIи яьккха варг а воаца дуккха хIамилгаш йохкаш.

Наьсаре аз хIана ювц аьлча, из гIалгIайчен дог, къаман культура а хьал-ди а гойташ дола кизга да. Цудухьа дукхагIа Iаткъа цига доаллаш дар.

Къаьра дувнаш а дуаш, харц тешал а деш, карта гола мел йийнача моттигашка спекулянци еш багIаш вай къоаной бIаргабайча, деш-дуташ доацаш лелаш бола кагирхой байча, уж леррттIача хьысапе бахарел дуккха кIезигагIа бале а, къамах малагIа сурт оттаргда из ца довзачун хьалхашка.

Боккхий нах, вахар Iайша, дикачун а вочун а мах а хам а байза, опыт Iоаяь нах ма бий уж. Хьаькъал, а кхетам а шоашкара бух бувла хьаст хила ма безий царех. Царех тийша дукха ма дий кагирхошта кхетам луча. Цхьаццане ноаной, наьна ноаной, е даь ноаной ма бий уж. Цул совгIа, къахьийга, материальни даькъе дезала а обществона а хьалхашкара декхар кхоачашдаь баьнна а ба. Фу Iалашде, фу кхоачашде гIерт уж?

Хьо дIахьежача, цар цу базар тIара даьккхача сомах, эппазах кад а тохаш, гIаьленаш а увзаш лелаш тIехьенаш хул. Эггара унзарагIа хIама да наркотикех базар елга, из ховш махиллара, Наьсаре чIоагIа даьржа а да.

Саг ший хьаькъал чура воаккхаш, толхавеш, цун сий доадеш хIама я наркотик. Кхы мелдар дIадаьлча а, бусалба да тхо, яхача наха уж санна дола хIамаш леладар мишта лархIа деза тIаккха? Царех малагIа тешам хила а беза?

Боккхача наха дувцачогIа, гIалгIашта юкъе чIоагIа эхь долаш хIама хиннад кхалсаго дечох тийша лелар. ХIанз шек дIа а боацаш шоай истий базар е дIа а ухийташ, кIираш, бетташ доахийташ багIаш моарой ба. ТIаккха шоай тIехьенна малагIа кхетам лургба цар? — Цхьа хIама ца дича воаха-м лац, — яха уйла геттара модни а хинна, дIаэттай хIаз. ХIама-м бе-бе да. Бакъдац базар ца йинча воахалац, яхилга. Из ишта хилара масалаш дукха а долаш да.

Кхыча юрташка санна мара, хьабе паччахьалкхен болх дукха боацаш я Наьсарен районера Iаьлий-юрт а. Из юрт йоалаю аз цигара хьал сайна дикагIа довзандаь, бакъда цига баха дуккха а дукхагIа бола нах хьаьнала къахьегаш ба.

Цу юрта бахаш ба Щечой Исраили Лайлан яхачар дезал. Ялх воI ва цар. Шебараш Советски Эскаре гIулакх деш е даь баьнна, институташ чакхъяьхa е деша багIаш ба. Хьаьнала къахьегаш, хьайбаш леладеш, бешах пайда ийбеш бах уж. Е хьаэцаргба вай ЦоккевгIар Мурадеи Тазиратеи дезал. Тазират юртара хьехархо, Мурад а цхьаннахьа юрта балха ва. Нахал эсалагIа бахац уж, цхьабакъда вай лакхехьа бувцаш бола поал лелабеш-м бахац. Хьаьнала къахьегаш, шоай долчох кхоачам а беш бах-кх. Цудухьа цу шинна дезалера бераш а иманах, сабарах, эхьах, ээделах хьалдизза да.

Кхы массагIа ба уж цу тайпара дезал? Бакъда, «мехкдаьтта доаллача пIелго меза пед боабаьб» оалаш мадий, харцахьара, во, зенера гIулакхаш доахкача цхьабараша толхаду халкъа куц, ийрчайоаккх юхь. Цудухьа, дувцаш дар кIезига дош хийтта а ца Iеш, массане цхьана а хIаране шиший дезале а йоакхо е еза из бIеха у дIадаккхара а моральни хьал тоадара а.

Тхьовра хьалха мел хиннар во да, хьаллаца мегаргдац, яхараш дукха нийслу. Халкъа дика оамалаш, эхьюхь, ээдел, гIулакх вай хьаллоаце, дикагIа хинна мара, вогIа хургдац нравственни хьал. хIаьта уж оамалаш вай халкъах массаза яьхка а йоахкаш а я. Со яллац хIанз из деррига а вайна юкъера дIадаьннад ала, бакъда из каст-каста дагадохийта дезараш вайна юкъе хилар шеко йолаш дац.

Х. АУШЕВА.

Редактор

О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Деша дувла!

Грозненски къахьегама ЦIе Байракх лелаеча академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча мехкдаьтта институто

1989 — 1990 дешара шера сайрийнарча факультета укх специальностех студенташ деша хьаэцара хьакъехьа

ХОАМ БУ:

07.03 — Доагора-энергетически комплекса отраслашкара экономикен кулгалдари;

17.02 — Мехкдаьттан газовийн промыслай машинаши оборудовании;

17.05 — Химически производствайн гIишлон материалийн предприятей машинаши аппараташи;

21.03 — Технологически процессайн производствайн автоматизаци;

21.05 — Промышленни установкайн технологически комплексайн электроприводи автоматизации;

25.01 — Органически веществай химически технологи;

25.04 — Доагоран углеводни материалийн химически технологи;

29.03 — Промышленнии гражданскии гIишлош хьалъер;

29.06 — ГIишлон материалийн конструкцейн производство;

29.07 — Теплогазоснабженни вентиляции.

Грозненски мехкдаьтта институте сайрийнарча факультете дIанйбу аьнна ха а ца лоархIаш, юкъерен юкъера-специальнии образовани йола, института ректора чIоагIъяь профилирующи кафедраша хьачуеннача профессейи гIулакхийн перечнага хьежжа хержача специальноста профилагIа предприятешка, организацешка, учреждешка болх беш бола нах.

Институте деша оттараш йоагIача кепара язъяь йола заявлени приемни комиссе дIалу. Заявленеца цхьана хила деза: юкъера образовани хиларах дола тешал (подлинник), тIеххьара болх баь е дийша волча моттигера характеристика (рекомендаци), № 086-у йолча кепара медицински справка, къахьегама книжка тIара юкъерадаккхар (балха стаж йолчоа); 3х4 см боарамагIа дола 8 сурт. Паспорти эскарцара гIулакх леладарах дола документи абитуриента ше дIалу. Заявленеш хьаэц 20 апрела денз 5 август кхаччалца. Экзаменаш дIалу шин потокагIа: хьалхара поток — 16 июла денз, шоллагIъяр — 6 августа денз. Деша чакхбаьнараш дIаязбу 25 август кхаччалца.

Сайрийнарча факультете деша оттараш дIалу шиъ профильни (конкурсни) экзамен — математикахи физикахи, иштта, «удовлетворительно», «неудовлетворительно» яхача, ши бали йолча системагIа луш йола эрсий меттахи литературахи йола экзамен а. 25.01, 25.04 йолча специальностех деша оттараш дIалу математикахи химехи йола конкурсни экзаменаш. Деша дIаотташ луш йола экзаменаш дIалу юкъерча общеобразовательни школай программашка хьежжа оттаьча программех, ядеш.

Школа геттара дика дешаш чакхъяьккха (хержача специальноста профилагIа шерал кIезигагIа доацаш болх беш бараш а иштта укх тIеххьарча кхаь шера запасе баьха бола бIухой а), техникум е ПТУ геттара дика дешаш чакхъяьккха (гаргарча специальностех деша оттараш) болча наха дIалу математиках йола цхьа экзамен. «Пхиъ» йола оценка яьккхача, юхейиса йола экзаменаш дIаяла ца езаш, уж мукъабалийте, институте, чакхбаьннарг а лаьрхIе. дIаязбу; «йиъ» е «кхоъ» яха оценкаш яьха бараш юхейиса йола экзаменаш дIаяла езаш ба. 09.07, 09.09, 17.02, 29.03 чIоагIа дефицитни йолча специальностех деша оттараш, собеседовани толамца чакхйоале, дIахо дIаяла езача экзаменех мукъабоалийт. Цул совгIа, сайрийнарча факультете мел йолча специальностех деша оттаращца собеседовани ю, нагахьа санна уж хержача специальностех юкъера специальни образовани йолаш (техникум яьккхарах йола диплом), шерал кIезигагIа а доацаш цу специальностех болх беш бале.

Собеседоване хинначул тIехьагIа, экзаменаш дIаяла ца езаш, мукъабалийта боацараш е ханнахьа цу собеседоване тIа ца боагIаш бисараш деша дIаоттача хана луш йола экзаменаш кхычарца нийса дIаяла хьожабу.

Сайрийнарча факультете подготовительни отделене арахийцараш, запасе баьха правительствос льготаш енна бола бIухой, бераш-бой, даси-нанаси доал ца деш диса дола бераш, конкурса юкъе ца бохийташ, хьалхагIа дIаязбу. Собеседоване толамца чакхъяьнкхан, хержача специальностех юкъера специальни образованен (техникума диплом), цу специальностех цхьан шерал кIезигагIа а йоацаш балха стаж йолаши бола нах деша дIаотташ луш йола экзаменаш дIаяла ца езаш, дIаязбу. ДIахо юкъара конкурсагIа дIаязбу хержача специальноста профилагIа шерал кIезигагIа доацаш болх беш бараш, укх тIеххьарча кхаь шера запасе баьха бола бIухой, юкъера специальнин профессионально-технически дешара заведенеш арахийца бола, гаргарча специальностех деша отташ бола нах.

Юхейнсача моттигашка конкурсагIа дIаязбу хержача специальноста профилагIа шерал кIезигагIа болх беш бола нах.

Институте деша оттарца дувзаденна дола дешаш къоастаду приемни комиссеса.

Тха адрес: 364902, г. Грозный, ГСП-2, пр. Революци, 21, Грозненски мехкдаьтта институт, приемни комиссе.

Телефон: 22-16-15.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ЕРА

4 МАЙ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.

8.35 — «Дюймовочка» яха мультфильм.

9.05 — «Гардемарины, вперед» яха художественни фильм. 2-гIа сери.

10.15, 15.30, 16.45 — «Кердадараш».

10.25 — «Байка» яха художественни фильм.

11.50 — «Берий сахьат» (ингалсийски метта урокаца).

15.45 — «Заманхочун сурт». «Сущность» «Академик Ениколопов» яхача документальни фильмай премьера.

16.30 — «Поет и танцует молодость» яха передача.

16.50 — М. Равель. Оркестрацарча фортепианонна дола концерт.

17.10 — «Ах, принцесса», «Доремн» яха «Экран» творчески объединене мультфильмаш.

17.30 — «...До шестнадцати и старше» яха передача.

18.15 — «Телеэхо» журнал. Дакъа лоацаш ба СССР халкъа депутаташ, академикаш О. Т. Богомолови, Н. Ф. Образцови.

18.45, 23.30 — «Тахан дунен тIа».

19.00 — Къамашта юкъера гIулакхаш: исторически опыти проблемаши. Къаман культура дешаш. Дакъалоацаш ба КПСС ЦК-рча ИМЛ директор академик Г. Л. Смирнов, философски Iилмай доктор Э. А. Баграмов. Э. Н. Ожиганов, филологически Iилмай доктор М. Н. Исаев.

19.45 — Поэзе минуташ.

19.50 — «Гардемарины, вперед» яха художественни фильм. 2-гIа сери.

21.00 — «Ха».

21.40 — «Опера езачарна» яха телевизионни клуб.

22.50 — Антуальни объектив. «Портрет любимой женщины» яхача документальни фильма премьера.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.

8.15 — «Прости, Кара-Богаз...» яхача Iилма-довзийтара фильма премьера.

8.35, 9.35 — Общи биологи. 10-гIа класс.

9.05 — Испански мотт. Iомабу 1-ра шу.

10.05 — «Регистраци» яха Iилма-довзийтара фильм.

10.35, 11.35 — И. В. Гете. «Фауст» 9-гIа класс.

11.05 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.

12.05 — «Район на Севере» яха художественни фильм. 2-гIа сери.

14.00 — «Са къайле я» яха документальни фильм.

16.50 — «Историс хьехархо» яха телефильм.

17.00 — Вай кандидаташ. Социалистически Къахьегама Турпал Б. Кодзоев (гIалгIай меттала).

17.15 — «Лоамашка вахар» яха документальни фильм.

17.45 — Информационни программа (гIалгIай меттала).

17.55 — Нохчий мотт Iомабу вай.

18.25 — Информационно-музыкальни программа.

18.50 — «Арена». Спортивни программа.

19.50 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Сакъердаме чайтонгаш». 2-гIа дакъа.

20.05 — Латвийски ССР Гостелерадио. «Къамаьл». Къамашта юкъерча гIулакхех.

21.00 — «Ха».

21.40 — «Район на Севере» яха художественни фильм. 3-гIа сери.

22.35 — «Кердадараш».

22.45 — «Район на Севере» яха художественни фильм. 4-гIа сери.

23.35 — Документальни фильма экран. «Домовой». Михайловскерча А. С. Пушкина Пачхаьалкхен заповедника хранителя С. С. Гейченко вахарахи балхахи.

ПIАЬРАСКА

5 МАЙ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.

8.35 — «Светлячок», «Первая скрипка» яха мультфильмаш.

9.05 — «Гардемарины, вперед» яха художественни фильм. 3-гIа сери.

10.10, 15.30, 17.05 — «Кердадараш».

10.20 — «Опера езачарна» яха телеклуб.

11.30 — «Даха, лаьтта!». Экологически программа.

15.40 — Фильм-берашта. «Депи капитана Гранта» яха фильм. (1936 шу)

17.10 — Мехкра телестудей документальни фильмаш: «Мечта Мичурина» (Саратов), «Лада» за рубежом» (Куйбышев).

17.50 — СССР халкъий музыкальни фольклора концерт.

18.26 — «Советски бIухо». Киножурнал.

18.45 — «Тахан дунен тIа».

19.00 — «Философски беседаш». «Перестройкин философии». Дакъалоацаш ба: СССР философски общества президент академик И. Т. Фролов, философски Iилмай доктор Н. В. Мотрошилова докторош У. Бем, И. Фетчер, Г. Фляйшер (ФРГ), В. Хауг, К. Шлегел (Малхбузен Берлин).

19.50 — «Крот в зоопарке» яха мультфильм. (ЧССР).

19.55 — «Гардемарины, вперед» яха художественни фильм. 3-гIа сери.

21.00 — «Ха».

21.40 — Перестройка прожектор.

21.50 — «Из хиннад... хиннад...».

22.05 — «Взгляд» яха передача.

23.50 — «Пропавшая грамота» яха бокхийчарна дола мультфильм.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.

8.15 — «К парадигме питания XXI века» яхача Iилма-довзийтара фильма премьера.

8.35, 9.35 — Музыка. 2-гIа класс. И. О. Дунаевский.

9.05 — Английски мотт. Iомабу 1-ра шу.

10.05 — «Вай беш».

10.35, 11.35 — Б. Н. Полевой. «Повесть о настоящем человеке». 5-гIа класс.

11.05 — Английски мотт. Iомабу 2-гIа шу.

12.05 — «Район на Севере» яха художественни фильм. 3-гIа сери.

13.00 — «Кердадараш».

13.05 — «Район на Севере» яха художественни фильм. 4-гIа сери.

13.55 — Ритмически гимнастика.

17.00 — «Вай кандидаташ». М. Дальсаев (нохчий меттала).

17.10 — «Дешаца а гIулакхаца а» (нохчий меттала).

17.40 — Информационни программа (нохчий меттала).

17.50 — ГIалгIай метта урокаш.

18.20 — Информационно-музыкальни программа.

18.45 — «Анне Вески». Фильм-концерт.

19.10 — «Боахама расчета азбука». Прямой передача. Телефонаш: 22-26-68, 22-01-65, 22-93-92.

20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Сакъердаме чайтонгаш». 3-гIа дакъа.

20.15 — «Кепайоазуви гласности».

21.00 — «Ха».

21.40 — Перестройка прожектор.

21.50 — «Район на Севере» яха художественни фильм. 5-гIа сери.

22.35 — «Кердадараш».

22.45 — «Район на «Севере». яха художественни фильм. 6-гIа сери.

23.20 — Лирически концерт. ДIалоих Г. Каменне.

РАДИО

4 МАЙ, ЕРА

7.45 — Сихдар юхаувзар.

7.50 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.

8.15 — Передачай программа.

8.20 — Республикански газетий обзор.

8.30 — 9.00 — Илли оал республика сийлахьча артисткас Яндиева Тамарас.

11.15 — «Патриот».

11.30 — Перестройка хьалхадоах (гIалгIай меттала).

11.45 — 12.00 — Боахама расчет — сихдара бахьан.

15.15 — 15.30 — Юртара вахар (гIалгIай меттала).

17.15 — Передачай программа. Хаоттам.

17.16 — Керда гIулакхаш вахаре (нохчий меттала). Кердадаккхар.

17.31 — Шоана, юртбоахаме хьалхалаттараш. Концерт.

18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай метташка).

18.30 — Хоамаш.

18.40 — Вай Iалама аптека. Специалиста къамаьл.

18.55 — 19.00 — Реклама.

5 МАЙ, ПIАЬРАСКА

7.45 — 8.00 — «Юртара Iуйренаш». Хаоттам.

8.15 — Передачай программа.

8.20 — Республикански газетий обзор.

8.30 — Перестройка доахагIанаш (нохчий меттала).

8.40 — 9.00 — Тхан кепайоазон Ди.

11.15 — 12.00 — Кепайоазон болхлошта лаьрхIа концерт.

15.15 — Поэзе миноташ (гIалгIай меттала).

17.15 — Передачай программа. Хаоттам.

17.16 — «ДоттагIий оазаш».

17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).

17.46 — ДоттагIлен концерт.

18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай метташка).

18.30 — Хоамаш.

18.40 — 19.00 — Ашараш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 18 — 23, Грозне 19 — 21 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, юкъ-юкъе догIа а делхаш, цхьайолча моттигашка теха а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 6—11, дийнахьа 17 — 22 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместителя — 22-85-07; бехктокхама секретара — 22-84-68; отделий; партийни вахара — 22-53-12, промышленностен транспортен — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-84; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00149. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1522.